ఖాళీఘటా

ఉదయం తొమ్మిది గంటల వేళ. ఎండాకాలం ప్రారంభమయ్యీ కాకమునుపే కుండపోతగా కురిసి వెళ్ళిన వానలమూలంగా వాతావరణం చల్లగా ఉల్లాసంగా ఉంది. బురుజుపైన కాపలా సిపాయిల్లా నిటారుగా నిల్చున్న తాటి చెట్లల్లో రెపరెలాడుతున్న మట్టల సవ్వడి తప్పితే ఊరు వూరంతా ప్రశాంతంగా వుంది. ఉన్న నాలుగు వీధుల్లోనూ జనసంచారం లేదు. జనం తక్కువనిగాదు, సేద్యం చేయగలిగిన కాపు జనమంతా పొలాల్లోనే ఉండిపోయింది. పిల్లా జెల్లా బడికి వెళ్ళిన సమయం. నీరెండ దాని స్వభావానికి అనుగుణంగా వుంది. అది చురుగ్గానే వున్నా, ఇంకా తడితగ్గని చెమ్మనేలవల్ల, గుబురుగా విస్తరించి శాఖోపశాఖలతో వూరినంతా పొదివి పట్టుకున్న చింతచెట్లవల్ల దాని పప్పులంత బాగా వుడకరంలేదు. తామరపాడు చూడచక్కని వూరు. ఆ వేళప్పుడు ఆ వాతావరణంలో మరింత అందంగా వుందది. వెన్నెల్లో ఎన్నూరు, మంచులో హిమశైల కుగ్రామం, పాపికొండలలో గోదావరి మున్నగు దృశ్యాలను నీటిరంగుల్లో చిత్రించడానికి ఉత్సహించే చిత్రకారుడెవరైనా ఆవూరిని చూడడం తటస్థిస్తే చూచిన వెంటనే స్కెచ్ గీసుకోడానికి సిద్ధం కాగలడని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు.

కానీ కలవారి అలివేణి కమలారాణి అయిదు నిమిషాల కొకసారి గుమ్మం దాకా వచ్చి బయటికి తొంగిచూడడానికి, వసారాలోకి వచ్చి వీధివైపు పరకాయించి చూడడానికి, మేడముంగిట పందిరి క్రిందికి వచ్చి వూరి పొలిమేరల్లోకి చూడడానికి కారణం వల్లె తాలూకు ప్రకృతి సౌందర్యంపట్ల ఆమెకున్న ప్రలోభమేనని మాత్రం చెప్పలేము.

అలాగని సౌందర్యాన్ని ఆరాధించే గుణం కమలారాణిలో లేదని గాదు. ఇప్పుడామె ధ్యాస ఆ వైపుకు ప్రసరించడం లేదంతే! కమలారాణి నిరీక్షణలో సతమతమైపోతోంది. అదీ అసలు విషయం.

కమలారాణి కోపం కట్టలు త్రెంచుకుంటోంది. ఎటొచ్చీ ఆ కోపాన్ని ఎలా ఎవరిపైకి ప్రదర్శించాలన్నదే ఆమెకు పాలుపోకుండావున్న విషయం. ఆకాడికి ఆమె ఒకసారి లోపలికి వెళ్ళి తల్లి దగ్గర తన ఉక్రోషాన్ని వెళ్ళగ్రక్కనే వెళ్ళగ్రక్కింది.

"ఎవరమ్మా ఈ ముసలి మల్లయ్య? ఈ ముఖం తప్పితే మరెవరూ దొరకలేదా ఈ వూరి పోస్టాఫీసుకు? రైలు ఎనిమిది గంటలకల్లా స్టేషను కొస్తుందని తనే చెబుతాడు. తొమ్మిది గంటలకైనా తిరిగి రాగూడదూ?"

"నాలుగుమైళ్ళు నడచిరావాలి గదమ్మా? వస్తాడు. ఎందుకు రాడు? ఆ రావడం మరికొంత వేగంగా రావచ్చుననుకో! కానీ పరుగెత్తి రావాలని లేదుగదా?"

"పోనీ, ఓ సైకిలు కొనుక్కోవచ్చుగా?"

"ఆ ముప్పైరూపాయల బోడి ఉద్యోగానికి సైకిలు కూడానా! కొనుక్కుంటాడే అనుకో! ఆ ముసలాడికి దాన్ని త్రొక్కడమైవా చేతనవునో కాదో! అదెవరు చూచారు?"

తటాలున తల్లి దగ్గరినుంచీ వెనక్కు వచ్చేసింది కమలారాణి. ఈవిడ గారెప్పుడూ అంతే! ఆకుకందకుండా, పోకకుపొందకుండా జవాబులు చెబుతుంది.

గడియారం వైపు చూచింది కమలారాణి. గంట తొమ్మిదిన్నర. ఎంతగా ఆలస్యమైనా తొమ్మిదిన్నరయ్యేసరికి ముసలి మల్లయ్య రాక గ్యారంటీ! అదిగో. తన వూహ నిజమైనట్టుగా గోడ గడియారం గూడా మ్రోగుతోంది.

మళ్ళీ ద్వారం దగ్గరికి వెళ్ళి వెలుపలికి చూచింది కమలారాణి.

ఆ మూడంతస్తుల మేడకు ఎట్టయెదుట పెంకుటింటి వసారాలోకి తెరుచుకునే చిన్న గదే ఆ వూరి పోస్టాఫీసు. మూసిన తలుపులతో అది మూసినట్టే వుంది.

గ్రుడ్డిలో మెల్లగా బ్రాంచి పోస్టుమాష్టరు రామలింగం మాత్రం పందిరి క్రింద తచ్చాడుతూ కనిపించాడు.

"ఏమండీ మాష్టారూ! మీ ముసలి రన్నరింకా రానేలేదా?" ప్రశ్నించింది కమలారాణి.

"అవునమ్మా రాలేదింకా!" తొణక్కుండా బదులు చెప్పారు రామలింగం.

"ఎందుకొస్తాడు? దారిలో చెట్టు చెట్టు దగ్గర ఆగి ఉడతల్ని పలకరించాలట! బండ బండ దగ్గరా ఆగి తొండల్ని ఎంచుకోవాలట! పుట్ట పుట్ట దగ్గరా ఆగి ఏ ఆకు ఏ మందుకు పనికొస్తుందో తెలుసుకోవాలట! ఐనా అతణ్ణని ఏం లాభం? అతగాడి కీ ఉద్యోగం యిప్పించినవారి ననాలి...."

"అదేమిటండీ బుల్లెమ్మగారూ! వాడికీ ఉద్యోగం యిప్పించింది పెదబాబుగారే కదా? ఐనా మీ కెలా తెలుస్తుంది లెండి? మీరు నిన్నగాక మొన్న పుట్టారు. ఈ వూరికి పోస్టాఫీసు రావడం, రన్న రుద్యోగాన్ని పెదబాబుగారు మల్లయ్యకిప్పించడం - యిదంతా ముప్పైయేళ్ళ క్రిందటి మాట!"

ఇంకా నయం! బి.సి. నాటిమాట అన్నారు కాదు. ప్రపంచంలో ప్రభుత్వాలు మారుతున్నాయి. పరిపాలకులు మారుతున్నారు. కానీ ఈ వూరిపోస్టాఫీసు, ఈ ముసలి రన్నరు మల్లయ్య, ఈ నూలుదారం కళ్ళద్దాల పోస్టుమాస్టరు - వీళ్ళుమాత్రం మారేటట్టులేదు.

"పోనీలెండి బుల్లెమ్మగారూ! ముసలాడు పాపం, పడుతూ లేస్తూ రావాలి గదా? ఐనా యింకెంతకాలం? లేదు లేదంటే యిక రెండేళ్ళు చేయగలడేమో ఉద్యోగం! ఆలస్యంగా వస్తున్నాడని నాన్నగారితో చెప్పకండి. కోప్పడతారు...."

నాన్నగారి ద్వారా ఆమాత్రం పని చేయించాలన్న పట్టుదల కమలారాణికి లేకపోలేదు. ఒకసారి ఆమె ఆయన దగ్గర రిపోర్టు చేసింది గూడా. "అలాగా! ఎక్కడ వాడు మల్లయ్య? రానీ, వాడి పని చెబుతాను. ముసలిపీనుగ, ఉద్యోగం పైన ఖాతరుండనక్కర్లేదా వాడికి?" అంటూ శేషాద్రిగారు మండిపడ్డారు.

కానీ తీరా మల్లయ్య టపా తీసుకొచ్చి బల్లపైన పెట్టేసరికి శేషాద్రి గారి కోపం తిరుగుముఖం పట్టింది. "ఒరే మల్లయ్యా! ఆ నల్లావు సరిగ్గా మేత తినడం లేదట! దానికేమైందో చూడు. నీకు తెలియకపోతే వెటర్నరీ కాంపౌండరు వీరాసామిని పిల్చుకరా" అన్నారు.

అబ్బే, లాభంలేదు. నాన్నగారికి వెయ్యి పనులు, ఒకరిపైన తీరా మారా కోప్పడ్డానికైనా ఆయనకు తీరికుండదు.

కమలారాణి మళ్ళీ ఇంటి లోపలికి వెళ్ళబోతుండగా ఒక ముఖ్యమైన విషయాన్ని బయట పెట్టాడు రామలింగం.

"మామూలు రోజుల్లోనే మన వూరికి టపా రావడం ఆలస్యంగదండీ బుల్లెమ్మగారూ? ఈ రోజు మరీ ఆలస్యం గావచ్చు. ఎక్కడో గూడ్సురైలు పడిపోయిందట. టపా బండి రెండు గంటలు లేటట!"

* * *

కమలారాణి అంత ఆతురతగా యెవరి ఉత్తరం కోసమైతే నిరీక్షిస్తున్నదో ఆ అమ్మాయి పేరు జలదబాల!

కమలారాణికి కాలేజీలో యెందరో స్నేహితురాండ్రున్నారు. సీత, సావిత్రి, అనసూయ, సరోజ ఇత్యాదిగా వున్న ఆ స్నేహితురాండ్రందరూ ఒక యెత్తయితే, కమలారాణికి జలదబాల మాత్రం ఒక యెత్తు. ఆదంటే చాలా యిష్టం కమలారాణికీ! జలదబాల – ఎంత చక్కని పేరు!

నిజానికి మిగిలిన స్నేహితురాండ్రకు, జలదబాలకు ఒక గొప్ప భేదం మాత్రం లేకపోలేదు. ఏటి పొడుగునా పొదల్లో రకరకాల పువ్వులుంటాయి. మనసు పడితే వాటిని కోసుకోవచ్చు. ఆఘ్రాణించవచ్చు. తలలో పెట్టుకోవచ్చు. సీత, సావిత్రి వగైరా స్నేహితురాండ్రు ఈ ఏటి పొదల్లో పువ్వులలాంటివాళ్ళు. జలదబాల సంగతలాకాదు. ఆమె దూరంగా చెట్ల గుబురులో దాగివున్న మొగలి పువ్వు. ఎక్కడో వుండకపోలేదన్న ఊహ, అనుభూతి పరిమితుల్లోకి వస్తున్న దాని కమ్మని తావి – యివితప్పితే మొగలి పువ్వు కంటికి కనిపించదు. సీత ఎలా వుంటుందో కమలారాణి చెప్పగలదు. సావిత్రి ఎలాంటిదో కమలారాణి చెప్పగలదు. జలదబాల స్వరూప స్వభావాదులను గురించి కమలారాణికి తెలిసింది చాలా తక్కువ. ఏవో వూహలు, అంచనాలు తప్పితే కమలారాణికి జలదబాల ఎలా ఉంటుందో తెలియదు.

ఆడపిల్లగాకుండా కమలారాణి ఓ పడుచువాడై ఉండివుంటే జలదబాల అతగాడి ఊహాసుందరి అని పేర్కొంటే టకీమని సరిపోయేది.

మరైతే కమలారాణికి, జలదబాలకు స్నేహం ఏర్పడ్డం ఎలా సాధ్యమైందని ఇక్కడెవరికైనా సందేహం కలగవచ్చు. నిజానికి ఏ ఐదేళ్ళకి మునుపైతే ఒక కమలారాణికి, మరొక జలదబాలకు ఇలా స్నేహం ఏర్పడడమనేది సాధ్యమై ఉండేదికాదేమో! నాలుగేళ్ళ క్రిందటి మాట – అప్పుడు కమలారాణి కాన్వెంటులో చదువుకుంటోంది. శేషాద్రిగారు నెలనెలా ఆమెకో మనియార్డరు పంపుతూండేవారు. అవసరాల కన్నిటికీ సరిపోయి అదనంగా ఆమెకు కొంత మిగులుతుండేది గూడా! అందువల్ల ఆమెకు, తండ్రిగారికీ మధ్య ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలే జరిగేవిగావు. ఆ మాటకొస్తే బాహ్యప్రపంచంలోనుంచి ఉత్తరాల ద్వారా ఆమెను పలకరించేవాళ్ళే లేరు. కాన్వెంటులో కొందరమ్మాయిలకైతే రోజుకో ఉత్తరమైనా వస్తుంది. మరికొందరు వారానికొకటి రెండు ఉత్తరాలైనా కళ్ళజూస్తారు. వాళ్లు జాబులకోసం వేచిచూడడం, పోస్ట్‌మేన్ దగ్గరనుంచీ వాటిని గ్రహించడం, దూరంగా వెళ్ళి చదువుకోవడం, చదువుకున్న తర్వాత ఆత్మీయులైనవారికీ చూపించడం – ఇలాంటి చిన్న చిన్న సంఘటనలన్నీ కమలారాణిని తెగ వూరించేవి.

కమలారాణికి అక్క చెల్లెళ్ళు లేరు. ఇద్దరు అన్నయ్యలు మాత్రం ఉన్నారు. పెద్దన్నయ్య మాజీ జమీందారుగారి ఏకైక పుత్రికను వివాహమాడి అక్కడే స్థిరపడ్డాడు. రెండో అన్నయ్య ఏవో వ్యాపారపు పంటలపైన పరిశీలన జరిపేనిమిత్తం విదేశాల్లో వున్నాడు. ప్రత్యుత్తరాల మాట దేముడెరుగు – వాళ్ళకు తన ఉత్తరాలను చదివేపాటి తీరికైనా వుండదేమోనని కమలారాణి అనుమానం. ఎటొచ్చీ కుటుంబంలో తాను ఉత్తరాలు వ్రాయదగ్గ వ్యక్తిగా ఆమె కొక్కరు మాత్రం కనిపించారు. ఆవిడే ప్రభావతమ్మ – కమలారాణి తల్లి.

ఉత్తరాలు వ్రాసి వాటికి ప్రత్యుత్తరాలు పొందాలన్న ఉబలాటం మనసులో రగులుతున్న ఆ తొలినాటి రోజుల్లో తల్లి కొకటి రెండు జాబులు వ్రాసి చూసింది

కమలారాణి. ఫలితం చాలా అసంతృప్తికరంగా తేలింది. ప్రభావతమ్మ ప్రత్యుత్తరం రాయనూ లేదు. వ్రాయకనూ పోలేదు. పోస్టుమాస్టరు రామలింగంచేత నాలుగు గీతలు మాత్రం వ్రాయించింది. ప్రభావతమ్మకు చదువు రాకకాదు. చిన్ననాడు ఏదో కొద్దిపాటి చదువుకుని, సంసార నిర్వహణలోపడ్డ తర్వాత ఆమె చదువును మరిచిపోయే ప్రయత్నంలో వుంది. మీదుమిక్కిలి కుమార్తె తనకు జాబు వ్రాయడం అదొక చిన్నపిల్లల చిలిపి చేష్టగా తోచిందేమో, ఆమె వుండి కొంత ఆలస్యంగానే బదులు వ్రాయించింది.

"చిరంజీవి కమలారాణికి ఆశీర్వాదములు."

"ఇక్కడ క్షేమం, అక్కడ నీక్షేమాలు తెలిపేది. నీ జాబులు రెండూ అందాయి. నీ స్నేహితురాండ్రను గురించి వ్రాశావు. మనుషులన్న తర్వాత అందరూ ఒక్కమాదిరిగా వుండరు. ఎవరెట్లా వున్నా మనకు నష్టమయ్యేది లేదు. పోగా కాలేజీలో ఏవో విశేషాలు జరిగాయని గూడా వ్రాశావు. ఆ మాత్రం విశేషాలైనా లేకపోతే పాపం, అక్కడ హాస్టల్లో మీకైనా యెలా ప్రొద్దుపోతుంది? ఇక్కడ నా పనులతో నాకు ప్రొద్దే చాలడం లేదు. నువ్వు అక్కరగా చదువుకుంటున్నావు గదూ! ఇంతకంటే వ్రాయదగ్గ సంగతులు లేవు. ఉంటాను..."

అంతటితో తల్లికిక జాబువ్రాసి ప్రయోజనం లేదన్న నిర్ణయానికి సులభంగానే రాగలిగింది కమలారాణి.

లేదంటే ఆమె కొకటే గత్యంతరం మిగిలింది. తన చిరునామాకు తానే ఒక జాబువ్రాసి పోస్టు చేసుకోవచ్చు. మరునాడు దర్జాగా దాన్ని పోస్టుమేన్ దగ్గరి నుంచీ గ్రహించవచ్చు. అంతకుమించి తనకి ఉత్తరాల ముచ్చట తీరే ఉపాయం కనిపించదు.

కమలారాణికి ఏడుపొచ్చింది.

కానీ ఆ ఏడుపు కలకాలం నిలవలేదు.

మ్యూజిక్ మిస్ట్రెస్ చూడామణి పుణ్యమా అని అది అనతికాలంలోనే పటాపంచలైంది.

ఉపాధ్యాయిను లందరిలోనూ పుష్కలంగా ఉత్తరాలందుకొనే వ్యక్తి చూడామణి. ఆ ఉత్తరాలకు సంబంధించి ఊహలు, అపోహలు కూడా దండిగా లేకపోలేదు. ఒక రోజావిడ మాటల సందర్భంలో తనకు స్విజర్లాండునుంచి కూడా ఉత్తరాలు వస్తుంటాయని ఓ విశేషం వెల్లడించింది.

ఆశ్చర్యపడటానికి అంతకంటే గొప్ప విశేషం అక్కరలేదు కమలారాణికి. తను చదువుకున్న భూగోళశాస్త్రమంతా నిజమే అయితే, ఎక్కడో ఐరోపాఖండంలోని ఒక చిన్నదేశం స్విజర్లాండు. అంత దూరదేశం నుంచీ ఉత్తరాలు వ్రాయడానికి చూడామణి కక్కడ బంధువు లెవరుంటారు?....

ఈ సందేహాన్ని విన్న చూడామణి పక్కున నవ్వేసింది. "బంధువులే వుండాలిటమ్మా కమలారాణీ! ఏం, స్నేహితులు రాయగూడదా ఉత్తరాలు? స్విడ్జర్లాండులో నాకో స్నేహితురాలుంది. పెన్ ఫ్రెండ్ అన్నమాట!"

"పెన్‌ఫ్రెండా?!" మళ్ళీ వ్యాఖ్యానాన్ని ఆపేక్షించింది కమలారాణి.

"అవునుమరి. ఆమె పేరు మార్గరేట్ సుసెన్నా. అధమపక్షం నెలకో ఉత్తరమైనా వ్రాస్తుంది. నేనూ ఎప్పటికప్పుడు బదులు వ్రాస్తున్నాను....."

"ఆమెగారిని మీరు యెప్పుడు, యెక్కడ, యెందుకు కలుసుకున్నారు మేడమ్?"

"కలుసుకోలేదమ్మా కమలారాణీ! కేవలం ఉత్తరాలు వ్రాసుకోవడం వరకే మా స్నేహం. ఆసలీకాలం స్నేహం యొక్క స్వభావమే యింత!....."

అదేం వింతో తనకు బోధపడడం లేదని కమలారాణి ముఖమే చెబుతోంది. అందువల్ల చూడామణికి సాకల్యంగా వివరించక తప్పిందిగాదు.

"చూడమ్మా కమలారాణీ! పెన్ ఫ్రెండ్ అంటే కలం స్నేహితు(రాలు)డు అని భావం! ప్రపంచంపైన మొదట టపా సౌకర్యాలు పుట్టి, వెంటనే పెన్‌ఫ్రెండ్స్ పుట్టారు. వీళ్ళు ఒకరినొకరు కలుసుకోరు. మరైతే ఈ కలం స్నేహం ఎలా ఏర్పడుతుందని ప్రశ్నిస్తే అందుకు కొన్ని ప్రత్యేక సంస్థలు, కొన్ని పత్రికలూ వున్నాయి! మనకొక కలం స్నేహం కావాలని వాటికొక ఉత్తరం వ్రాస్తే చాలు. మిగిలిన తతంగాలన్నీ అవే నిర్వహిస్తాయి...."

"అలాగైతే నాకో పెన్ ఫ్రెండును సంపాదించి పెడతారా మేడమ్?" ఎంతో ఆసక్తితో అడిగింది కమలారాణి.

"ఓ, అదెంతపని!" అంది చూడామణి.

అనడమేగాదు. అన్నంతపని గూడా చేసింది చూడామణి. నెల రోజులు తిరగక మునుపే కమలారాణి కొక కలం స్నేహితురాలు లభ్యమైంది.

ఈ స్నేహాన్ని ఏర్పాటు చేసిన పత్రిక ద్వారా కమలారాణికి తన క్రొత్త స్నేహితురాలిని గురించి కొద్దిపాటి వివరాలు మాత్రమే తెలిశాయి – పేరు జలదబాల. వయస్సు పదిహేడు. పి.యు.సి. చదువుకుంటోంది. చక్కగా పాడుతుంది. బంకించంద్ర, రవీంద్ర, శరత్‌బాబుల నవలలంటే చాలా యిష్టం. సంగీత, సాహిత్యాలు, సుందర ప్రకృతి దృశ్యాలను చూడటం, పుణ్యక్షేత్రాలకు వెళ్ళి రావడం యివన్నీ ఆమెకున్న అభిరుచులు.

ఆ తరువాత జలదబాల కమలారాణికి వ్రాసిన మొదటి ఉత్తరంలో తనను గురించి మరికొన్ని వివరాలను తెలియజేసింది.

–(జలదబాలకు, కమలారాణికి జరిగిన ఉత్తర ప్రత్యురాలనన్నిటినీ ఇక్కడ యథాతథంగా పొందుపరచటం సాధ్యంకాదు. ఎందుకంటే, వాళ్లు తమ అభిప్రాయాలకు ప్రకటనార్థం వాడుకున్న సాధనం ఇంగ్లీషు భాష. భాష ఏదైనప్పటికీ భావమే ప్రధానం గనుక ఆ యీ లేఖాంశాలను ఇక్కడ తెనిగింపు చేయడం జరుగుతోంది.)

"ప్రియమైన కమలారాణికి........

"స్నేహలత పత్రిక ద్వారా నిన్ననే నీ చిరునామా తెలిసింది. అప్పటి నుంచీ నీకు జాబు వ్రాసే ప్రయత్నంలోనే వున్నాను. కానీ ఎలా వ్రాయాలో తోచడంలేదు. ఎలాగైతేనేం, ఇలా మొదలు పెట్టేశాను. మరైతే ఇది ఎలా కొనసాగుతుందో చెప్పలేను.

"మా నాన్నగారి పేరును నువ్వు నా చిరునామాలో చూసేవుంటావు. అసలు మేము బెంగాలీవాళ్ళం. ఉద్యోగరీత్యా మా నాన్నగారు పదేళ్ళనుంచీ యిక్కడే వుంటున్నారు. బహుశా యిక్కడే రిటైరు గూడా అవుతారు. నన్ను బాగా చదివించాలని, మంచి ఉద్యోగం చూసి పెట్టాలని ఆయన వుద్దేశం. మా అమ్మకేమో నేను చదువుకోవడం యిష్టం లేదు. మంచి సంబంధం చూచి పెళ్ళి చేయాలని ఆవిడ కోరిక. మరైతే నా యిష్టం ఏమిటో అదిగూడా చెప్పాలిగదూ! నాకూ చదువుకోవడమే యిష్టం. కానీ కాలేజీ పుస్తకాలను గాదు. అయినా తప్పదు. ఎంత యిష్టం లేకపోయినా జీవితంలో తప్పనిసరిగా కొన్ని పనులు చేయవలసి వుంటుందని యెక్కడో ఓ నవలలో చదివినట్లు జ్ఞాపకం....."

జాబులు వ్రాయడం గూడా ఒక కళేనని యెవరో చెప్పగా విని "అబ్బే, అదీ ఒక కళేనా?" అనుకున్న కమలారాణి జలదబాల ఉత్తరం చదివిన మీదట విస్మయచకితురాలై పోయింది. ఇంచుమించుగా తనకు సమ వయస్కురాలు ఐనా జలదబాల యెంత బాగా వ్రాయగలిగింది! తన చేత గాదేమో!

కానీ ఒకటి రెండుసార్లు వ్రాసి చూసుకున్నాక కమలారాణికి తన ఉత్తరం గూడా బాగానే వున్నట్టు తోచింది. మళ్ళీ శుద్ధ ప్రతి వ్రాసి పోస్టుచేసింది. వారం రోజుల్లో దానికి ప్రత్యుత్తరం వచ్చింది.

కొంతకాలం గడిచేసరికి కమలారాణికి ఈ ఉత్తరాల కళలో వున్న గొప్ప రహస్యం ఒకటి విస్పష్టంగా తెలియవచ్చింది. వ్రాయాలన్న కోరిక ఒకటే ముఖ్యంగానీ, ఉత్తరంలో ఏమైనా వ్రాయవచ్చు. ఉదాహరణకు కలం చేతికి తీసుకునేసరికి చంద్రుడుదయించాడనుకోండి!

"బయట వెన్నెల కాస్తోంది" అంటూ ప్రారంభించవచ్చు. (ఆకాశాన మబ్బులలముకుని వున్నాసరే, ఉత్తరాన్ని యిలాగే ప్రారంభించవచ్చు. తప్పులేదు. ఫలానా రోజు, ఫలానా వేళప్పుడు, ఫలానా చోట మేఘాడంబరం వల్ల వెన్నెల కనిపించలేదని అవతలి వ్యక్తి కెలా తెలుస్తుంది?)

"గది లోపల చల్లగా ఫాన్ తిరుగుతోంది...."(గది లోపల ఉక్కగా వుండి, ఉమ్మడంవల్ల బట్టలు తడిసిపోతున్నా సరే, ఆ యిబ్బందిని బయట పెట్టనక్కర్లేదు.)

"గది వెలుపలి తోటలో (అక్కడ తోటలాంటి దొకటి వుండితీరాలన్న నిర్బంధమేమీ లేదు.) చల్లటి గాలి అశోకవృక్షాలతో (లేదా సురపొన్న లేదా గున్నమామిడి చెట్లతో) మంతనాలాడుతోంది."

వెన్నెల కాయకపోవచ్చు. చల్లటి గాలి వీచకపోవచ్చు, తోటగానీ, అందులో చెట్లుగానీ లేకపోవచ్చు, కానీ అవన్నీ ఉన్నట్టు వ్రాస్తేనే బాగుంటుదనిపిస్తే నిస్సందేహంగా అలా వ్రాయవచ్చు. ఇది కవి సమయం లాంటి రహస్యం.

ఒకసారి జలదబాల తనకు గులాబీ పువ్వులంటే ఇష్టమని వ్రాసింది. ఒకానొకప్పుడు భారత ప్రభుత్వం జాతీయ విహంగం కోసం ఆలోచించినట్టుగా అప్పుడు కమలారాణి తనకు నచ్చిన పువ్వుల్ని ఎన్నిక చేసుకోవలసి వచ్చింది. మామూలుగా మార్కెట్టులో దొరికే పువ్వులన్నిటినీ వదిలిపెట్టి ఆమె మొగిలి పువ్వుల్ని ఎన్నుకుంది. కానీ ఆ మొగిలి పువ్వును ఆంగ్ల భాషలో ఏమంటారో ఆమెకు తెలిసింది కాదు. ఆమె జాబులో ఆ పదాన్ని అలాగే ఇంగ్లీషు అక్షరాలలో వ్రాసిపెట్టింది. ఆ పువ్వు ఢిల్లీ నగరంలో మాత్రమేగాదు, యింగ్లీషు డిక్షనరీలోగూడా కనిపించనందుకు విస్తుపోతూ జలదబాల ప్రత్యుత్తరం వ్రాసింది. అప్పుడు కమలారాణి మొగిలి పొదల్ని గురించి, వాటిలోని పువ్వుల్ని గురించి, ఆ పరిసరాల్లో తిరిగే మిన్నాగుల్ని గురించి తన ఉత్తరంలో రెండు పుటలు నింపించింది.

కాలక్రమేణ కమలారాణికి ఉత్తరాలు వ్రాయడం నీళ్ళు త్రాగినంత సులభమనిపించింది. వస్తువు కోసం వెదకడం శుద్ధ టైమ్‌వేస్టు. "కాదేదీ కవిత కనర్హం" అన్నట్టుగా కాలేజీలో లెక్చరర్లు, కలుసుకున్న స్నేహితురాండ్రు, చూచిన సినిమాలు, చదివిన పుస్తకాలు- వీటిలో దేన్నిగురించైనా ఉత్తరం వ్రాయవచ్చు. కావల్సిన వెసులుబాట్లు రెండే రెండు - ఒకటి తీరిక,రెండోది ఓపిక. అవి రెండూ తనకు యిబ్బడిముబ్బడిగా వుండనే వున్నాయి.

మానసిక అనుబంధాలు చాలా చిత్రమైనవి. ఆలోచనను ఎవరిపైనయితే కేంద్రీకరిస్తామో వారే మానసాకాశ మంతటా ఆవరించుకుంటారు. నిరంతర ధ్యానంవల్ల భక్తునికి భగవంతునితో సామీప్యం, సారూప్యం, సాయుజ్యం సిద్ధిస్తుందని చెప్పటంలోని ఆంతర్యం ఇదేనేమో? జలదబాలను గురించి తలపోయడంలో కమలారాణి కెంతకాలం గడిచిందో చెప్పలేము. ఉత్తరాల ద్వారా ఆమె స్నేహితురాలి అభిరుచుల్ని క్షుణ్ణంగా

గాకపోయినా, కొంతవరకు అవగాహన చేసుకోగలిగిందన్న మాటను కాదనలేము. అందువల్ల దూరానికి అతీతంగా వాళ్ళిద్దరి మధ్య సాన్నిహిత్యం నెలకొన్నట్టయింది. కమలారాణికి జలదబాల తన దరిదాపుల్లో నీడలా మసలుతున్నట్టే వుండేది.

లోకంలో ఏ నిజమైనా సరే – అది నూటికి నూరుపాళ్ళు నిజంగా వుంటుందను కోవడం కేవలం అంధ విశ్వాసమేమో ననిపిస్తుంది. ఎందుకంటే – కమలారాణి జలదబాలను కలుసుకోలేదనడం ఎంత నిజమో, కలుసుకున్నదనడం గూడా అంతే నిజం! ఆమె స్నేహితురాలితో కలిసి ఉద్యానవనాల్లో విహరించింది. నదుల్లో పడవ ప్రయాణం చేసింది. తాజ్‌మహల్‌ను వీక్షించింది. అజంతా, ఎల్లోరాలకు వెళ్ళింది. ఐతే ఈ సమాగమాలన్నీ ఊహాలోకంలోనూ, స్వప్న ప్రపంచంలోనూ జరిగాయి. వాస్తవిక ప్రపంచంలో మటుకు కాదు.

ఆ మాటకొస్తే వాస్తవిక ప్రపంచంలో తాను జలదబాలను కలుసుకునే అవకాశం ఏర్పడవచ్చునని కమలారాణి వూహించనేలేదు.

ఉన్నట్టుండి జలదబాల దగ్గరినుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. ఏదో ప్రభుత్వవ్యవహారంపైన వాళ్ళ నాన్నగారికి మదరాసులో పని తగిలిందట. దక్షిణ దేశంలో కూడా కొంతకు కొంత చూచినట్టవుతుందని పనిలో పనిగా ఆయన సతీసుతులను కూడా తన వెంట తీసుకొచ్చేశాడట. మదరాసు నుంచి ఉత్తరం వ్రాసింది జలదబాల. వారంరోజుల్లో తాను తామరపాడు వస్తుందట. ఏ స్టేషన్లో రైలు దిగాలో, అక్కడి నుంచీ ఏ బస్సు ఎక్కాలో తెల్పమని కోరింది.

కమలారాణికి గొంతుకలో వెలగకాయ పడ్డట్టయింది. జలదబాలకు ఆతిథ్యమివ్వలేక కాదు. కానీ, ఆమె నెలరోజులకు మునుపు వచ్చివుండినా బాగుండేది. లేదా నెలరోజులు తాళి వచ్చివున్నా బాగుండేది. ఎటూ గాకుండా సెలవుల్లో తానీ పల్లెలో వుండగా యిక్కడికి రావాలని చెబుతూ తనను యిబ్బంది పెడుతుందేమిటి జలదబాల! నెలరోజుల్లో తనకి కాలేజీ తెరుస్తారు. పట్టణంలో తమకు ఆధునిక సౌకర్యాల కన్నింటికి నెలవైన ఓ బంగళా ఉంది. చవులూరగా భోజనం చేసిపెట్టే వంటవాడున్నాడు. ప్రత్యేకంగా ఒక కారు తన చెప్పుచేతల్లో వుంది. జలదబాలను షికార్లకు తీసుకెళ్ళవచ్చు. సినిమాలు చూపించవచ్చు. మిత్రురాళ్ళ యిళ్ళకు తీసుకెళ్ళి పరిచయం చేయవచ్చు. ఈ తామర పాడులో ఏముంది? ఈ వూళ్ళో ఆమెకు పొద్దెలా పోతుంది?

అందుకే యిలా బదులు వ్రాసింది కమలారాణి:

"ప్రియమైన జలదా! నీ రాక నా కెంతైనా ఆనందదాయకం. దీన్ని మరపుకురాని సందర్భంగా మార్చుకోవాలి మనం. ఎలాగంటావా, అదే చెబుతున్నాను. నువ్వీ తామరపాడు రావద్దు. ఇది చాలా చిన్నవూరు. పట్టణాల్లో సొసైటీ అంటారే – అలాంటి దిక్కడ కనిపించదు. రాత్రి ఏడు కొట్టేసరికి అర్ధరాత్రి అయినట్టుంటుంది. మగవాళ్ళు మోటుగా వేషాలు వేస్తారు. కటువుగా మాట్లాడుతారు. ఏవో డబ్బులు దాచిపెట్టినట్టు పొలాల్లోకి పరుగెడుతుంటారు. ఇక ఆడవాళ్ళకైతే ఆ పొగచూరిన గోడల్లోనే స్వర్గం కనిపిస్తుంది. ఈ వాతావరణం నువ్వు భరించలేవు. కనుక నేనొక పని చేద్దామనుకొంటున్నాను. ఖచ్చితంగా నువ్వెప్పుడు రాబోతున్నావో తెలిస్తే ఒకటి, రెండు రోజులు ముందుగా నేను పట్టణం వెళ్తాను. అక్కడ మాకో మేడ వుంది. అసలు నేను పుట్టింది ఈ వూరే అయినా పెరగడం, చదవడం అంతా అక్కడే జరిగింది. నువ్వు చక్కా రైల్లో వచ్చి స్టేషనులో దిగవచ్చు. స్టేషను దగ్గర మా కారు నీ కోసం వేచియుంటుంది...."

కమలారాణి ఈ ఉత్తరం వ్రాసి పోస్టు చేసి అయిదురోజులైంది. నిన్ననే రావలసింది ప్రత్యుత్తరం. ఎందుచేతనో రాలేదు. ఈ రోజు తప్పకుండా వస్తుంది. ఏదీ, ఈ ముసలి మల్లయ్య రావడమే ఆలస్యం!

మల్లయ్య - పదిన్నర గంటలకు గాని రాలేదు.

జలదబాల యిలా వ్రాసింది -

"ప్రియమైన కమలా! నీ మాటను పాటించలేకపోతున్నందుకు నన్ను మన్నించు. నాకు పట్టణాలకంటే పల్లెలంటేనే యిష్టం, పట్టణాల్లో ఏముంది? అవి ఎక్కడికీ ఒక్కలాగే వుంటాయి. ప్రకృతి సౌందర్యంలోని వైవిధ్యాన్ని చూఢాలంటే పల్లెలోనే చూడాలి. నా కోసమని ప్రత్యేకంగా పెద్ద ఏర్పాట్లేవీ చేయవద్దు. ఉండదలచుకున్న నాలుగు రోజులు నేను మీ పల్లెలోనే ఉండగలను...."

* * *

సమీక్ష చదివిన తర్వాత సినిమాకు వెళ్తే, ఒక్కొక్కప్పుడు ఆశ్చర్యమైనా కలగవచ్చు- ఆశాభంగమైనా కలగవచ్చు, సమీక్షలోకన్నా సినిమా బాగుంటే ఆశ్చర్యం; బాగుండకపోతే ఆశాభంగం. జలదబాలను చూచినప్పుడు కమలారాణికి ఆశ్చర్యం, ఆశాభంగం రెండూ కలిగాయి. జలదబాల అంత అందంగా వుంటుందనిగానీ, అంత నిరాడంబరంగా వుంటుందనిగానీ కమలారాణి అనుకోలేదు. తెల్లటి చీర, అలాంటిదే జాకెట్టు, చిన్న సైజు కర్ణభూషణాలు, నుదుట జ్యోతిలాంటి బొట్టు - ఈ మాత్రం వేషంలోనే ఆమె మనోజ్ఞంగా వుంది. కారు దిగగానే ఆమె కమలారాణిని కౌగిలించుకొంది. అరమరికలు లేకుండా కుశల ప్రశ్నలడిగింది. అమ్మగారిని, నాన్నగారిని చూపెట్టమంది. శేషాద్రిగారు ఇంట్లో లేరు. జలదబాల ప్రభావతమ్మకు సాష్టాంగంగా నమస్కరించింది. పీటలపైకి వెళ్ళబోతున్న వధూవరులు సైతం తల్లిదండ్రులకు నమస్కరించడానికి బిడియపడటం గమనించివున్న కమలారాణికి జలదబాల చర్య విడ్డూరంగా కనిపించడంలో ఆశ్చర్య మేముంది?

ఇతరుల్ని మనం ఎలా వుండాలని ఆశిస్తామో అందుకు విభిన్నంగా వున్నప్పుడు విడ్డూరంగా వుండడమేగదు; మనకు చిరాకు గూడా కలుగుతుంది. కమలారాణి ఉద్దేశంలో జలదబాల మరింత విలువగలిగిన చీర కట్టుకుని వుండవలసింది. మెడకు, చేతులకు బంగారం పెట్టుకుని వుండవలసింది. జలదబాల ఇక్కడికి వట్టి జలదబాలగా రావడంలేదు. కమలారాణి స్నేహితురాలుగా వస్తోంది. మరి అలాంటప్పుడు యిలా నాసిరకం హంగులతో ప్రత్యక్షమైతే తన కెంత నామోషిగా వుంటుంది!

అందువల్ల తన హుందాతనాన్ని కాపాడుకోవడం కోసమయినా కమలారాణి కొన్ని అబద్ధాలు చెప్పక తప్పని పరిస్థితి ఏర్పడింది - ఎంత కలిగిన వాళ్ళయినా కాలేజీ అమ్మాయిలు ఇలాగే వుంటారు. పేరంటానికి వెడుతున్న పల్లెటూరి అమ్మలక్కల్లా వున్ననగలన్నీ ఒంటిపైకి తెచ్చుకోరు. అక్కడ ఎంత నిరాడంబరంగా వుంటే అంతగొప్ప! లేకుంటే జలదబాలకు లేని చీరలా, నగలా! వాళ్ళ నాన్న గొప్ప ఉన్నతోద్యోగి, వాళ్ళింట్లో మనిషి మనిషికీ ఒక కారు వుండవచ్చునని తన వూహ. వాళ్ళ స్వంత వూరు కలకత్తా. అక్కడ ఎస్టేటుగా పేర్కొనదగిన భూస్థితి గూడా వుంది.....

ఈ అబద్ధాలపుట్ట ఒక గొప్ప షాక్ ట్రీట్‌మెంటులాగా పనిచేసింది. కాలంచాలా పరిమితం. అనగా తాత్కాలికం. సాయంకాలానికల్లా ఈ అబద్ధం కోటకు బీట పడింది.

ఆ రోజు మధ్యాహ్నం భోజనాలవేళ ప్రభావతమ్మే స్వయంగా కుమార్తెకు, ఆమె స్నేహితురాలికి వడ్డిస్తోంది. కూతురి మిత్రురాలితో యింగ్లీషులో తడువుకోకుండా మాట్లాడేస్తుంటే ఆమెకు చూడముచ్చటగా వుంటుంది. ఆ చోటు వదిలి పెట్టి దూరంగా వెళ్ళడానికే బుద్ధిపుట్టడం లేదు. ఆ రసవత్తర ఘట్టంలో ఓ విచిత్రమైన సంఘటన జరిగింది.

"పచ్చడి చాలా బాగుంది. మరి కొంచెం వేస్తారండీ?" హఠాత్తుగా అడిగింది జలదబాల, ప్రభావతమ్మ వైపు చూస్తూ.

"అమ్మదొంగా! నీకు తెలుగొచ్చు నన్నమాట!" తల్లీ కూతుళ్ళ గొంతుకలు రెండూ ఆశ్చర్యంతో ఒక్క టైపోయాయి.

తన వచ్చీరానీ తెలుగును గురించి యిలా వివరించింది జలదబాల - ఎప్పుడైనా కమలారాణిని కలుసుకుంటే ఉన్నట్టుండి తెలుగులో మాట్లాడి ఆశ్చర్యం కలిగించాలని తాను చిరకాలంనుంచి అనుకుంటూ వుండేదట! అందుకు తగ్గట్టుగా ఢిల్లీలో వాళ్ళ పొరుగింట ఓ తెలుగువాళ్ళ కుటుంబం చేరిందట. ఆ పొరుగింటి యిల్లాలి మూలంగా మొదట కొన్ని పదాలు, క్రమంగా చిన్న చిన్న వాక్యాలు నేర్చుకోగలిగిందట. వెరశీ-ఈ భాషలో తాను పెద్దగా చర్చల్లో పాల్గొనే అవకాశం లేకపోయినా మామూలు సంభాషణల్లో పాల్గొనగలదట!

జలదబాల నేర్చుకోవడం వల్ల తెలుగు భాషకేదో కొత్త సిరి ఒరిగిపోయినట్టుగా సంబర పడిపోయింది ప్రభావతమ్మ.

తనతో మాట్లాడాలన్న లక్ష్యంపైన జలదబాల పనిగట్టుకొని ఒక భాషను నేర్చుకోడం కమలారాణికి గూడా అమితానందం కలిగించింది.

కానీ ఈ ఆనందం నిలిచింది గూడా కొద్ది సేపటి వరకే! సాయంకాలమయ్యా కాకమునుపే దీనికి ఆఘాతం తగిలింది.

స్నేహితురాలిని రేడియోకు అప్పగించి వంటింటివైపు వచ్చిన కమలారాణికి తల్లి పిలుపు వినిపించింది.

"ఓ మాట చెబుతానుగానీ కూర్చో కమలా!" అంది ప్రభావతమ్మ. ఇలాంటి ఉపోద్ఘాతాలు కమలారాణికి సుపరిచితమే! ఏవైనా పుల్ల విరుపు మాటలన్నట్టయితే ప్రభావతమ్మ యిలాగే ఉపక్రమిస్తుంది.

"నువ్వెందుకలా అనుకున్నావోగానీ నీ స్నేహితురాలికేమంత సిరిసంపదలు లేవట! ఇందాకా నువ్వు స్నానానికి వెళ్లావు గదూ! అప్పుడడిగాను. వాళ్ళ నాన్నగారేదో మంచి ఉద్యోగమే చేస్తున్నారట! అయిదు వందల రూపాయలు జీతమట! ఐనా ఢిల్లీలో అయిదు వందలు ఏమూలకు సరిపోతుంది? పైగా అయిదారుగురు సంతానమాయె! మచ్చుకొక్క పనిమనిషినిగూడా పెట్టుకోకుండా సంసారం లాగేస్తున్నారంటే యిక వాళ్ళ స్థితిగతుల సంగతి తెలిసి పోవడం లేదా? వాళ్లమ్మకు మాత్రం ఓ నెక్లెస్ వుందట! అదీ వాళ్ల పుట్టింటి వాళ్లు పెట్టిందట! వాళ్ళ వూరు కలకత్తా అన్నావు గదూ! కాదట, మాటిమాటికి 'కాళీఘటా' అంటుందీమె! చూడగా చూడగా వీళ్ళ వాలకమంతా 'ఖాళీఘటం'లాగా కనిపిస్తోంది నాకు..."

మౌనంతో, ఉదాసీనతతో మాత్రమే తల్లి సందేహాలకు బదులు చెప్పగలిగింది కమలారాణి. గొంతుకలో వెలగకాయ పడ్డట్టుంటే అంతకంటే ఏం చేస్తుంది? ఎరగకపోయి అబద్ధాలు చెప్పినందుకు ఇదే శిక్ష - చిక్కిబిక్కిరించడం! ఐనా జలదబాలను గురించి

తాను చెప్పిన వివరాలపైన అజమాయిషి చేయవలసిన అవసరం ఈవిడకేమొచ్చింది? ఈవిడ అడిగిందనుకో, ఆవిడికైనా కాస్త ఇంగితజ్ఞానముండొద్దూ! తమకు మేడలు, కార్లు ఉన్నాయని చెబితే తన సొమ్మేంపోతుంది? వాళ్ళకున్నాయో లేవో ఎవరు వెళ్ళి చూడబోతున్నారు?

కమలారాణి తిరిగి వెళ్ళేసరికి జలదబాల గదిలో లేదు, హాల్లోనూ కనిపించలేదు. నడవలో చెత్త వూడుస్తున్న సుబ్బమ్మ "ఆ యమ్మగారు డాబాపైకి వెళ్ళారండీ బుల్లెమ్మగారూ!" అంది. 'ఎందుకూ?' అనుకుంది కమలారాణి. డాబా పైన నిల్చుని తనను గురించిన నిజాలను ఊరికంతా వినపడేటట్టు ఎలుగెత్తి చెప్పడానికి కాదు కాదా!

కమలారాణిగూడా డాబా పైకి దారి దీసింది.

పుచ్చపువ్వులాంటి వెన్నెల. పిట్ట గోడకానుకుని పల్లెవైపు పరకాయించి చూస్తోంది జలదబాల. వీధుల రాజ్యంలో కుర్రవాళ్ళ ఏలుబడి అప్రతిహతంగా సాగుతోంది. నాలుగిళ్ళ కపతల గుడిసె ముందర కాకివెదురు పందిరి క్రింద మంచంపైన పడుకుని జంగం బసవయ్య కాలజ్ఞాన తత్వాలు పాడుకుంటున్నాడు. వీధి కటుచివర భజన గుడి ఎదుట మండపంలో కూర్చుని మంగలివాళ్ళు సన్నాయి వాయిస్తున్నారు. కొంగులు పట్టుకున్న పసిపాపల్ని మెల్లగా నడిపించుకుంటూ ముత్తయిదువులు కొందరు గుడి లోపలికి వెళ్తున్న దృశ్యంగూడా అక్కడికి లీలగా కనిపిస్తోంది.

అడుగుల సవ్వడి వినిపించగానే పెదవి కదిపింది జలదబాల– "మనమూ అక్కడికి వెళ్ళొద్దామా కమలా?"

"మనమా! అక్కడకి వెళ్ళడమా!" జలదబాల అజ్ఞానాన్ని అపహసిస్తూ గొల్లున నవ్వేసింది కమలారాణి. "మనం వీధంట వెళ్తుంటే వూరు వూరంతా విరగబడి చూడడానికా జలదా! వద్దమ్మా వద్దు!"

"ఐతే మీరు వీధివెంట వెళ్ళనే వెళ్ళరా కమలా?" తెల్లబోతూ అడిగింది జలదబాల.

"పట్నం నుంచి కారులో రావడం, దిగి యింట్లోకి వచ్చేసెయ్యడం, అంతటితో సరి! ఈ వూరితోనూ, ఈ వీధులతోనూ మాకేం పని తగలదు. అంతెందుకూ, ప్రహరీ గుమ్మాని కెదురుగ్గానే వున్నాయి గదా, ఆ నాలుగైదిళ్లు. ఆ యిళ్ళలో ఎందరున్నారో, ఎవరెవరున్నారో నాకు తెలియదంటే నమ్ము"

ఓ నిముషం పాటు మౌనంగా వుండిపోయిన తర్వాత హఠాత్తుగా అడిగింది జలదబాల. "ఈ వూరి వాళ్ళకు, మీకు విరోధాలేమైనా వున్నాయా కమలా?"

"మాతో విరోధాలా? ఆ మాత్రం దమ్ము లెవరికున్నా యిక్కడ! జరుగుబాటుంటే అంత పనిచేసే వాళ్ళేమో! అదే లేనిది! త్రాగేవి మా బావి నీళ్ళు, నడిచేవన్నీ మా పొలాలు. అసలీ యిల్లు కట్టుకోవడానికి ఉచితంగా జాగా గూడా మా వాళ్ళెవరో యిప్పించిందేనట! ఆ గుడి కట్టించిందెవరో చెప్పనా జలదా, మా తాతగారు!"

"అలాగైతే ఆ గుడిలో వున్నది మీ దేవుడే నన్నమాట?!"

"ముమ్మాటికీ మా దేవుడే! సందేహమా జలదా?"

"కానీ, ఆ దేవుడి ముఖం మాత్రం మీరు చూడరు, ఎందుకమ్మా మీకంత కోపం?"

ఉదయం లేవగానే ఎవరి ముఖం చూశానో అనుకుంది కమలారాణి. ఒకటికి రెండు పరాజయాలు!

*　　*　　*

జలదబాల తామరపాడులో వుండదలచుకున్న అయిదు రోజుల్లో ఒక్క రోజు మాత్రం గడిచింది.

మరునాడెలా గడుస్తుందో తెలియకుండా పడుకుని గాఢంగా నిద్రపోయింది జలదబాల. తెల్లవారింది. స్నేహితురాలికి కులాసాగా కాలక్షేపం చేయడానికి ఏవో కొన్ని ఏర్పాట్లు చేయనేజేసింది కమలారాణి. కారులో రెండు మైళ్ళు దూరానవున్న తమ మామిడితోపుకు తీసుకెళ్ళింది. అక్కడ ఏటిగట్టున కొబ్బరి తోటలో షికార్లు త్రిప్పింది. లేత టెంకాయ కొట్టించి ఎడ నీటితో సేదదీర్చింది. ప్రొద్దు వాటారిన తర్వాత మూలగదిలో నుంచీ పాత గ్రామఫోను వెలుపలికి తీయించి, దుమ్ము దులిపించి కపిలవాయి రామనాథశాస్త్రి కీర్తనలను, టంగుటూరి సూర్యకుమారి పాటలను స్నేహితురాలికి వినిపించింది.

కానీ ఆ రోజు రాత్రి పడకపైన మేను వాల్చినప్పుడు యిప్పుడు పేర్కొన్న ఉదంతాలేవీ జలదబాలకు జ్ఞప్తిలో లేవు, ఓ సరిక్రొత్త వాతావరణం, అందులో నుంచీ ఒక క్రొత్త పాత్ర ఆమె మనసులో పీఠం వేసుకుని కూర్చున్నాయి.

ఎవరా పాత్రా? ఏమా కథ?....

మామిడి తోపునుంచీ తిరిగి వచ్చేసరికి గంట పన్నెండు కావచ్చింది. స్నానమూ, భోజనమూ ముగిసేసరికి ఒంటి గంటయింది. పోగా గ్రామఫోను తతంగం ప్రారంభం గావడం సాయంకాలం నాలుగు గంటలప్పుడు. మధ్యలో మూడు గంటల కాలానికి జలదబాల డైరీ ఏమని బదులు చెప్పేటట్టు?

శేషాద్రిగారి కుటుంబ వ్యక్తులకైతే అది విశ్రాంతి వేళ. అనగా నిద్రా సమయం. నిద్ర వచ్చినా రాకున్నా కదలకుండా పడకపైన పడుకోవలసి వుండటం తప్పనిసరి! పడుకోగానే నిద్రపోయింది కమలారాణి. జలదబాలకు పగటి నిద్ర అలవాటు లేదు. ఆమె లేచి మెల్లగా ఈవలకు వచ్చింది. నిద్రా గారాలకు దూరదూరంగా నౌకర్లు కొందరు వాళ్ళ పనులేవో వాళ్ళు చేసుకుంటున్నారు. ఉబుసుబోక ఒక పుస్తకం చేతికి తీసుకొని పెరట్లోకి వెళ్ళింది జలదబాల. బావికి వేసిన రాట్నం తిరుగుతున్న చప్పుడు తప్ప పెరటిలో గూడా సందడి లేదు. జలదబాల బావివైపు చూచింది. అలా చూచినప్పుడే ఆ క్రొత్త వ్యక్తి ఆమెకు దృగ్గోచరమైంది.

ఆ నీళ్ళు చేదుతున్న అమ్మాయికి పదిహేడు, పద్దెనిమిదేళ్ళుంటాయేమో; చెవికి వేసుకున్న లోలాకులు కదిలిపోతుండగా, దువ్వుకున్న తలలోనుంచీ ముంగురులు చెదరిపోతుండగా, వయసు పొంకంవల్ల మళ్ళీ మళ్ళీ పమిట సర్దుకోవలసిన అవసరం ఏర్పడుతుండగా ఆమె నీళ్ళు చేదుతోంది. మనిషి అందంగానేవున్నా ఆ అందంలో అలిసిపోయిన లక్షణాలు గోచరిస్తున్నాయి. ముఖాన చిరుచెమట గూడా క్రమ్ముకుంది. 'ఎవరీ అమ్మాయి?' అనుకుంది జలదబాల. గడిచిన ఒకటి రెండు రోజుల్లో యిలాంటి అమ్మాయిని ఈ మేడలో చూచినట్టు గుర్తులేదు.

ఆమెతో తనకేమి పనిలేనట్లుగానే బావి దగ్గరికి వెళ్ళింది జలదబాల. వంగి బావిలోపలికి తొంగి చూచింది. ఊరు మిట్టపైన వుందేమో, నీళ్ళు బాగా లోతుగా వున్నాయి. పంపులోనుంచీ నీళ్ళు దూకడం చూస్తుంటే వినోదంగానే వుంటుంది. బావిలోనుంచీ ఒక్కొక్క వూపుతో ఒక్కొక్క బారదూరం పైకొస్తున్న బకెట్టు కేసి చూస్తున్నా వినోదంగానే వుందిగానీ ఈ వినోదం వెనుక నున్న విషాదం సంగతి?

"ఎవరికి నీళ్ళు?" అప్రయత్నంగా అడిగింది జలదబాల.

"మాకేనండి చిన్నమ్మగారూ! ఈ ఊరికంతా మంచినీళ్ళ బావి యిదొక్కటే! ఇదిగో, ఈ ప్రహరీ గుమ్మంగుండా లోపలికివచ్చి నీళ్ళు చేదుక పోతుంటాం. ఎంతలేదన్నా త్రాగడాని కొకటి రెండు కడవల నీళ్ళు కావాలిగదా!"

ఎందుకోగానీ జలదబాలకు ఆమెతో మరికొంతసేపు మాట్లాడాలనిపించింది. ఏం మాట్లాడాలో చటుక్కున స్ఫురించలేదు. మళ్ళీ అప్రయత్నంగానే ప్రశ్నించేసింది–

"పెళ్ళయిందా నీకు?" తీరా అడిగిన తర్వాత తన అవివేకానికి సిగ్గు పడుతూ మునిపంటితో పెదవి కొరుక్కోక తప్పిందిగాదు.

"ఇది ఏడోనెలండీ చిన్నమ్మగారూ!" చిరునవ్వుతో సమాధానం వచ్చింది.

"నీ పేరు!"

"రాజి."

లేబ్రాయంలోనే ఒక ఇంటి కోడలై, కొద్దిరోజుల్లో ఒక బిడ్డతల్లి గూడా కాబోతున్న ఆ అమ్మాయిని గురించి మరికొన్ని వివరాలు తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం జలదబాలకు లేకపోలేదు కానీ అడగాలంటే అందుకు తగ్గమాటలేవో తోచడంలేదు. ఐనా ఆమె ఏదోవిధంగా అడగడం మాత్రం మానలేదు.

"తెలిసిందండి చిన్నమ్మగారూ! ఇది మా పుట్టిల్లా, అత్తారిల్లా అని అడుగుతున్నారు. ఇది నేను పుట్టిన వూరే, నన్ను రాజంపేటలో యిచ్చారు. అక్కడ మా రెడ్డి పోలీసు కొలువు చేస్తున్నాడు..."

"మా రెడ్డి అంటే?"

"ఓహో, అదా అండీ! మేము మొగుణ్ణి మొగుడని చెప్పుకోము, మా రెడ్డి అంటాము. కమ్మవాళ్ళయితే మా నాయుడు అంటారు. బ్రాహ్మలు మా అయ్యవారు అంటారు...."

"అలాగా! బాగుంటుంది, బాగుంటుంది."

రాజి విరగబడి నవ్వేసింది – "బాగుంటాది అనగూడదండీ చిన్నమ్మగారూ, బాగుంది అనాలి." కడవను చంక కెత్తుకుంటూ – "ఇంట్లో అందరూ నిద్రపోతున్నారేమో! కాసేపు మా ఇంట్లో కూచుంటారా చిన్నమ్మగారూ?" అంది.

ఆమె ఆహ్వానాన్ని నిరాకరించలేకపోయింది జలదబాల.

వాళ్ళది మూడంకణాల పూరిల్లు. అక్కడే వంట. అక్కడే భోజనాలు. పడుకోవడం గూడా అక్కడే. ఐనా యిల్లు తీర్చిదిద్దినట్టు పరిశుభ్రంగా వుంది. పొయిరాజేసి అయిదు నిమిషాల్లో కాఫీ సిద్ధం చేసింది రాజి. జలదబాలతో మాట్లాడుతూనే పందిరిలో మల్లెపువ్వులు కోసింది.

తను ఎనిమిదో తరగతి వరకూ చదువుకుందట. అంతకుమించి తామర పాడులో చదువులేదట. వచ్చిన చదువు మరచిపోకుండా యిప్పుడు గూడా వారపత్రికలూ. అవీ చదువుకుంటూ వుంటూందట. అక్కడ అత్తారిల్లు రాజం పేటలో చీనీకాయలు దండిగా దొరుకుతాయట! అరగంటలో అన్ని వివరాలూ క్షుణ్ణంగా చెప్పేసింది.

కట్టిన మల్లెపువ్వులను జలదబాల తలలో పెడుతూ, "దండ భుజాలకు పైగా వ్రేలాడేటట్టుగా వువ్వులు పెడితే మీరెంతో ముద్దొస్తున్నారండీ చిన్నమ్మ గారూ!" అంది.

"మరి, అయితే ముద్దు పెట్టుకోరాదూ?" నవ్వింది జలదబాల.

"అమ్మో, యింకేమైనావుందీ! మా రెడ్డి అసలే పోలీసు. ఇలాంటి తప్పు చేశానని తెలిస్తే తీసుకెళ్ళి జైల్లో పెట్టదూ?" ఆ చిన్న పూరిల్లు నవ్వులతో నిండిపోయింది.

జలదబాల కొక్కటే ఆశ్చర్యం. ఈ అమ్మాయితో తనకున్న పరిచయం ఏపాటిది? ఆరు సంవత్సరాలు కలసివున్న మిత్రులు గూడా మానసికంగా ఎంతో దూరంగా వున్నట్టుగా తోచే ఈ నాగరిక ప్రపంచంలో యిలాంటి స్వచ్ఛమైన స్నేహశీలాన్ని చవిచూడడం తనకు చాలా క్రొత్త అనుభవం!

కానీ దోహదక్రియలు జరిపి ఈ మధురానుభవాన్ని పువ్వులుగా, పిందెలుగా, కాయలుగా పండ్లుగా పండించుకునే యోగం తనకు లేదు.

ఎక్కడి రాజి! ఎక్కడి జలదబాల!

కనీసం జాబులు వ్రాసుకుందామన్నా తనకు తెనుగు రాదు - ఈమెకు ఇంగ్లీషు తెలియదు. ఎందుకో ఇన్ని భాషలు? ప్రపంచానికంతా ఒకటే భాష వుండిపోతే ఎంతబాగుండును!

ఆ తలపుల్లో తేలిపోతూ ప్రహరీ గుమ్మం గుండా శేషాద్రిగారింటి పెరటి తోటలోకి వచ్చింది జలదబాల. బావిదగ్గర సోపు పెట్టి ముఖం కడుక్కుంటున్న కమలారాణి "ఎక్కడికెళ్ళావు జలదా! ఆబ్బో. తల్లో పువ్వులు గూడా పెట్టుకున్నావే! ఎక్కడివవి?" అంది.

"పొరుగింటి అమ్మాయిలేదూ కమలా! ఆమె పిలిస్తే వెళ్ళాను....."

"పొరుగింటి అమ్మాయా! ఎవరది?"

"రాజి! తెలియదా కమలా?"

"ఎవరు? బొద్దుగా సొరకాయలా వున్న అమ్మాయేనా జలదా! ఆమెగారు నిన్ను పిలిచిందా! నన్నెప్పుడూ పిలవదే!"

ఎందుకు పిలవగూడదో, ఎందుకు పిలవదో జలదబాలకు తెలియదు. ఒకవేళ రాజి పిలిస్తే కమలారాణి వెళ్తుందో, లేదో అదీ ఆమెకు తెలియదు. అందువల్ల ఆమె మౌనంగా వూరుకుండిపోయింది. తెలియని విషయాల పట్ల మూకీభావమే మంచిదని జలదబాల నమ్మకం.

రాజితో పరిచయం ఏర్పడిన తరువాత జలదబాల తామపాడులో గడిపిందల్లా మూడురోజులు మాత్రమే. ఆ మూడురోజుల్లో వీలుచిక్కినప్పుడుల్లా ఆమె రాజిని కలుసుకోకుండా వుండలేకపోయింది.

నూనె వంకాయకూర బాగా కుదిరిందని జలదబాల విస్తరి దగ్గర కూర్చునేదాకా రాజి వదిలి పెట్టింది గాదు. నూనె వంకాయ బాగానే వుంది. అంతకన్నా బాగున్నది రాజి చూపెట్టిన మమకారం. జలదబాలకేమైనా పెట్టాలన్నది ఆమె కోరిక. పెట్టడానికి వాళ్ళకు పంచభక్ష్యపరమన్నాలేమున్నాయి?

ఒక మధ్యాహ్నంవేళ రాజి తల్లి శేషాద్రిగారింట కనిపించింది. "రాజి ఏం చేస్తోంది?" అని అడిగింది జలదబాల.

"ఏమీ చేయడంలేదండీ చిన్నమ్మగారూ! అన్నం బొత్తిగా సయించడం లేదంటే నిమ్మకాయ వూరగాయ కోసం వచ్చాను. ఇప్పుడు తీరికలేదని మళ్ళీరమ్మన్నారు పెద్దమ్మగారు...."

"అలాగా!" అంది జలదబాల. అంటూండగా ఆమెకో విషయం జ్ఞప్తికి వచ్చింది. భోజనంచేస్తూ 'ఇది బాగుంది' అని తనంటే– 'ఏదీ నిమ్మకాయ ఊరగాయేనా?' అని ఆడిగి, భోజనాలైన తరువాత ఓ జాడీనిండుగా వూరగాయ వేసుకొచ్చి గదిలో వుంచుతూ "నువ్వు వెళ్ళేటప్పుడు దీన్ని తీసుకెళ్ళమ్మయ్!" అంది ప్రభావతమ్మ....

"ఇక్కడి కొచ్చావుగదా జలదా! మా వూరెలా వుంది నీకు?"

– జలదబాల మరునాటి ఉదయం వెళ్ళిపోతున్నదనగా రాత్రి భోజనానంతరం ప్రశ్నించింది కమలారాణి.

"మీ వూరు చాలా బాగుంది."

"అంటే మేము బాగాలేమా ఏమిటి?"

"మీరు బాగానే వున్నారు. మీకేం కొదవ? మా తాతగారు చెపుతుండే వారు– తెల్లవాళ్ళతో స్వాతంత్ర్యం కోసం పోరాడిన రోజుల్లో మా తాతగారొకసారి సత్యాగ్రహంచేసి జైలుకు వెళ్ళారట! పేరుకు జైలేగాని అక్కడ అన్ని సౌకర్యాలూ వుండేవట! పుస్తకాలు చదువుకోవచ్చు. రుచిగా భోజనం చేయవచ్చు. హాయిగా పడుకోవచ్చు. ఆనందంగా నిద్రపోవచ్చు. అలాంటి సదుపాయాలన్నీ మీకూ వున్నాయి...."

అది ప్రశంసో, విమర్శో కమలారాణి కర్థంకాలేదు.

రాజి దగ్గర సెలవు తీసుకోడానికొక అయిదు నిమిషాల వ్యవధి మాత్రమే లభ్యమైంది. కళ్ళు కన్నీటి కొలనులు కాగా, కంఠం గాద్గదికంకాగా మాటలు పెగలకుండాపోయి, అదొక అనిర్వచనీయ విషాదానుభవంగా రూపొందించింది. చిట్టచివరకు రాజి అంత ప్రొద్దుటే కోసి కట్టివుంచిన మల్లెపువ్వుల్ని జడలో పెట్టుకుంటూ "నిన్నెలా మరచిపోగలను రాజీ!" అంది జలదబాల.

"మరచిపోకుండా వుండడానికి నేను మీకేమౌతానండీ చిన్నమ్మగారూ?" అంది రాజి.

హేతువాదంలో బదులు చెప్పడానికి వీల్లేని ప్రశ్నలు లోకంలో ఎన్నో వున్నాయి. అలాంటి అసంఖ్యాకమైన ప్రశ్నల్లో ఇదీ ఒకటి! ఏమని చెబుతుంది జలదబాల?

* * *

కారు బయల్దేరడానికి సిద్ధంగా వుంది. ప్రభావతమ్మకు, కమలారాణికి నమస్కరించి జలదబాల కారులో అడుగుపెట్టింది. డ్రయివరు సామాన్లన్నీ తీసుకొచ్చి కారులో పెడుతున్నాడు. "ఊరగాయ జాడీ ఎక్కడ? తీసుకొచ్చారా, లేదా?" అంటూ ముందుకొచ్చింది ప్రభావతమ్మ. "ఇదిగో, తెస్తానండీ అమ్మగారూ!" అంటూ ఓ నౌకరు లోపలికి పరుగెత్తి జాడీ తీసుకొచ్చాడు. సీటుక్రింద పదిలపరిచాడు.

అది ఖాళీ జాడీ అని జలదబాలకు తప్పితే మరొకరికి తెలియదు!

♦ 'జయశ్రీ' మాసపత్రిక, 1960 ♦